

International Geography 1972, University of Toronto Press. "22nd International Congress", 1972.
 O. A. KONSZTANTYINOV, Izvesztija Vseszojuznogo geograficeszkogo obscesztva, 4. szám, 1973.
 Report on the 22nd International Geographical Congress, K. FRAZER, Ottawa, 1973.

A Negyedkorkutatás Nemzetközi Szövetsége (INQUA) IX. Kongresszusa

Christchurch (Új-Zéland) 1973. december 2—10.*

A kongresszuson 400-nál több negyedkorkutató jelent meg, akiknek több mint fele külföldi volt. A hazai negyedkorkutatókat a Föld e távoli pontján egyedül PÉCSR MÁRTON akadémikus, az MTA Földrajztudományi Kutató Intézetének igazgatója képviselte.

A mintegy 30 országot képviselő delegáció vezetőiből alakult Nemzetközi Tanács négy alkalommal 13 napirendi pontot, a Közgyűlés ugyancsak négy alkalommal 17 napirendi pontot tárgyalt, és számos javaslatot vitatott meg, illetőleg határozatokat hozott.

A IX. Kongresszus 10 szimpóziumán, 11 szekciósülésén és 2 plenáris ülésén, számos munkabizottsági és albizottsági ülésen közel 400 előadás hangzott el.

Szimpóziumok: Ősember és természeti környezete; Pliocén/pleisztocén határ; Löss; Pleisztocén alatti trópusi növényzet (mind a négyet az UNESCO támogatásával rendezték). Neotektonika és szeizmotektonika; Tefrakronológia (tephra = vulkáni hamu); Negyedkori partalakulás; A mélytenger negyedkori története; A Cirkumpacifikum glaciális kronológiája; Glaciális moréna.

Szekciósülések: Negyedkori geológia és geomorfológia; Negyedkori éghajlat; Negyedkori vulkanizmus; Paleolimnológia; Az Antarktisz környezete; Negyedkortérképek és térképezés; Kronológia és a negyedkori események korrelációja; Palinológia és paleoökológia; Paleontológia és paleoökológia; Negyedkori hőmérséklet, paleomagnetizmus és izotóp kronológia; paleopedológia.

Ezekenkívül három vitautlést rendeztek a negyedkori partvidék és tektonika, a negyedkori geológia és geomorfológia, a negyedkori környezet és kronológia általános kérdéseiről.

A megnyitó ünnepségen két plenáris előadást tartottak: Új-Zéland és Ausztrália negyedkori történetéről (FLEMING, E. A.); Negyedkori eolikus üledékek (tefra és löss) Új-Zélandban (Mc CRAW, J. D.).

A második plenáris ülésen az INQUA múltja, jelene és jövője címen a lelépő elnök, MITCHELL, G. F. tartott előadást.

* A Kongresszus alkalmából folyóiratunk 1973. évi teljes 2. száma a hazai negyedkori kutatások témaköréből közölt tanulmányokat. Ez alkalommal a Kongresszus eseményeiről nyújtunk olvasóinknak tájékoztatást. (Szerk.).

A gazdag előadási program jelentős részben interdiszciplináris jellegűt öltött. A szimpóziumokon az előadás és a vita együtt félórát, a szekciósüléseken 20 percet tartott, amelyet programszerűen pontosan betartottak, úgyhogy az előre hirdetett időpontban bármelyik szekció- vagy szimpóziumelőadásra át lehetett menni.

A szimpóziumok és szekciók tematikáját a kongresszus rendező bizottsága az előzetes körlevelekben idejében közzétette és kérte, hogy az előadások szorosan ahhoz csatlakozzanak, továbbá általános és regionális, ill. interregionális témák kerüljenek napirendre. Sajnos, ez az elv a szekciósülések jelentős részénél nem érvényesült kellően, számos előadás nagyon is lokális jellegű és nehezen általánosítható volt. Ezzel szemben a szimpóziumok előadói jobban figyelembe vették az előzetes ajánlásokat, ezért azok egyveretűbbek, bár ugyancsak interdiszciplináris jellegűek voltak.

Az UNESCO rendezésében megtartott löszszimpózium az új-zélandi löszkutatás eredményeivel főként a rendező ország szakembereit foglalkoztatta. (Ismertetését lásd később!) PÉCSR MÁRTON Az ősember és környezete szimpózium keretében tartotta meg előadását „A vértesszőlősi ősember (alsópaleolit) településének geomorfológiai helyzete és abszolút kora” címmel.

Az INQUA számos munkabizottsága (komissziója) a kongresszussal párhuzamosan ugyancsak ülésezett, és beszámolókat tartott az elmúlt négy év kutatási eredményeiről, amelyeket a bizottsági munkatervük alapján végeztek. A Löszkomisszióban — amelynek elnöke J. FINK professzor (Ausztria) — bemutatásra került a publikálás előtt álló Európa lösz- és löszszerű üledékeinek áttekintő térképe. E térkép részére a Kárpát-medencebeli löszök és löszváltozatok ábrázolását, osztályozását döntően a Pécs M. által készített geomorfológiai térképről (Dunai országok litológiai térképe) vették át. (Pécs M. egyébként a térképet elkészítő szerzői munkaközösségnek tagja.)

A munkabizottság másik témája a lösz- és löszös üledékek kortani tagolása. E téma eredményeinek ismertetése során Pécsi M. rövid áttekintő beszámolót tartott a magyarországi újabb vizsgálatokról, különös tekintettel a paleomagnészes mérések alapján kialakított kortani tagolásra.

A kongresszussal párhuzamosan térképkiállítást rendeztek, amelyen a negyedkorkutatás jelentősebb eredményeit szemléltették. A kongresszust rendező szervek intézetei számos negyedkori geológiai, talajtani, lösz- és alkalmazott térképet mutattak be, melyeket igen szép és magas színvonalú ábrákkal, képekkel egészítettek ki. Különösen érdekesek voltak a negyedkor tagolódását és a vulkáni hamu kronológiáját szemléltető ábrák és makettok.

A legnagyobb számú és jelentőségű térképanyagot a Szovjetunió delegációja mutatta be. Térképeik között szerepelt a Szovjetunió nagy részének negyedkori geológiai térképe, fiatal kéregmozgásokat ábrázoló geotektonikai térkép, a Szovjetunió egész területét bemutató lepusztulásszintek és korrelatív üledékek 1 : 2 500 000 térképe, ezenkívül a Szovjetunió európai részét és csaknem az egész szocialista tábor területét magába foglaló negyedkori geológiai és tektonikai térképe, amely ugyancsak 1 : 2 500 000 léptékű volt. A jelentős számú francia és japán kiállítási anyag mellett Magyarország is bemutatta 1 : 500 000 és 1 : 1 000 000 léptékű geomorfológiai térképét, amelynek számos negyedkorkronológiai és morfológiai eleme van. A térkép módszere és koncepciója iránt komoly érdeklődés nyilvánult meg.

A kongresszus üléseivel, előadásaival párhuzamosan mintegy öt ízben ülésezett az INQUA hivatalos szerve, a Nemzetközi Tudományos Tanács, amely a tagországok hivatalos delegátusainak tanácskozása, szavazati és döntési joggal felruházott szerve. A Végrehajtó Bizottság által kimunkált kérdések fölött tanácskozik, és azokban szavazattöbbséggel dönt. A IX. Kongresszus során a Nemzetközi Tudományos Tanács legfőbb ténykedése az INQUA alapszabály megvitatása és jóváhagyása volt. Az alapszabályok egyes tételeiben előzetes munkabizottság dolgozott, amelynek javaslatát megküldték az egyes országok nemzeti bizottságának, de még ezek után is elég sok módosításra, főként apróbb kiigazításokra került sor. Végül is az alapszabályt a Tudományos Tanács javasolta a Közgyűlésnek, amely azt később el is fogadta.

A Nemzetközi Tanács elnök és a Végrehajtó Bizottság beszámolója után megadta a vezetőségnek a felmentést és titkos szavazással a jelölt bizottság javaslatának megfelelő személyeket választotta meg az új vezetőségbe.

Az INQUA 1973-tól 1977-ig terjedő idő-

szakára DR. J. SIBRAVÁT — a Csehszlovák Földrajzi Intézet igazgatóját — választotta meg, aki korábban az alelnöki tiszteet töltötte be. Főtitkár a Társaság pénztárosa és főtitkára, J. PAPE belga professzor lett. A Végrehajtó Bizottságba, földrajzi területi elvet is figyelembe véve, öt alelnököt választottak. PROF. SOONS (Új-Zéland), DR. NIKIFOROVA (Szovjetunió), PROF. HAFSTEN (Norvégia), WASHBURN (USA), PROF. SHOTOM (Nagy-Britannia). Az elmúlt periódus elnöke — hivatalból — további négy éven át alelnöki posztot lát el (MITCHELL PROF., Anglia). A Nemzeti Bizottság és a Végrehajtó Bizottság ülésein és megbeszélésein formálódott ki továbbá az INQUA munkabizottságai működésének jóváhagyása, ill. új bizottságok megválasztása. Az üléseken több oldalú vita tárgya volt, hogy a bizottságok számát lehetőleg szerint inkább csökkenteni, mintsem növelni kívánatos, mivel a bizottságok anyagi segélyezése az INQUA nem túlzottan jelentős anyagi alapjából nehéz. Ezzel nem mindenki értett egyet, mert nagyon sok igen aktív munkabizottság van (albizottság is) és többen hangsúlyozták, hogy nem a szubvencióért dolgoznak, hanem e fórumon keresztül tudják a témákat nemzetközi szinten feldolgozni.

Mindamellettt azonban kimondták, hogy a bizottságok mandátuma általában 2×4 évnél hosszabb időre ne terjedjen ki. A Tudományos Tanács végül is az eddigi munkabizottságok jóváhagyását javasolta a Végrehajtó Bizottságnak, csupán néhány bizottság vezetésében következett be változás. Azonkívül azok a bizottságok, amelyek rokon problémakörökkel foglalkoznak, ún. „panel”-egységekbe tömörülnek. Ez nem valamiféle szuperorganizáció, hanem az egymás közötti együttműködés megszervezését hivatott szolgálni. A munkabizottságok pontos listáját, vezetőségi és rendes tagjait a kongresszust követő „Proceeding” (Jelentés) teszi közzé, melyet minden valószínűség szerint Magyarországon nyomtattnak ki.

A kongresszus folyamán három közgyűlést tartottak, a megnyitót és a záróülést is beleszámítva. A kongresszus záróközgyűlésén a volt elnök köszönetet mondott a munkában való támogatásért, és egyben kitüntetést, oklevelet nyújtott át Mme TERS francia negyedkor-kutatónak, valamint a hazánk negyedkor kutatását képviselő Pécsi Mártonnak az INQUA kongresszuson és az azt megelőző időszakban kifejtett tevékenységéért. Az új elnök, SIBRAVA, átveve tisztségét, rövid programbeszédében hangsúlyozta, hogy az INQUA olyan földtani képződményekkel és folyamatokkal foglalkozik, amelyek a gyakorlati élet, az építkezés és a természetvédelem céljait hivatottak szolgálni. Beszéde után az INQUA előző periódusában tevékeny végre-

hajtó bizottsági tagoknak ugyancsak elismerő oklevelet nyújtott át.

A záróülésen ШТОПТОМ professzor, INQUA alelnök, meghívót nyújtott át a Közgyűlésnek, amely szerint a legközelebbi INQUA kongresszus megrendezését Anglia vállalja magára.

Az INQUA ülését a kongresszus során egy napra felfüggesztették. Ezen a napon terep-

bejárásos konferenciákat rendeztek 7 témakörben. ПЕЦСИ МАРТОН a Canterbury-síkság löszformációinak bemutatásán vett részt. E tapasztalatokról, valamint a kongresszus előadásainak értékeléséről, új módszerekről, főként a lösz- és tefrakronológiai kutatásokról folyóiratunk hasábjain tanulmányban kívánunk beszámolni.

P. M.—M. Gy.

A Makedón Földrajzi Társaság jubileumi ülésszaka

(1974. X. 25—X. 28.)

A Makedón (Macedon) Földrajzi Társaság 1974-ben ünnepelte megalakulásának 25. jubileumi évfordulóját. Ebből az alkalomból Szkopjében kétnapos tudományos ülésszakot rendeztek, amelyet ugyancsak kétnapos nyugat-makedóniai körutazás követett.

A rendezvényt több ország: Bulgária, Lengyelország, Magyarország, az NSZK és Románia is megtisztelte részvételével. Hazánkat DR. RADÓ SÁNDOR, a Magyar Földrajzi Társaság elnöke és DR. DUDÁS GYULA egyetemi docens képviselte.

A tudományos ülésszak alatt lehetőség nyílt arra, hogy a Makedón Földrajzi Társaság igen aktív és eredményes tevékenységével, valamint a Makedón Szocialista Köztársaság földrajzi vonatkozású problémáival és eredményeivel közelebről is megismerkedjünk. Ezen túlmenően az ülésszak több, Jugoszlávia egészét érintő földrajztudományi problémát is felvetett és így jól tájékozódhatunk az ország oktatói és kutatói munkájának helyzetéről, a fejlődés távlatairól, a célkitűzések megvalósításának lehetőségeiről.

Élményt nyújtó volt DR. MITKO PANOV professzor, a Makedón FT elnökének a beszámolója és DR. ATANASZJE UROŠEVIĆ akadémius tartalmas, értékelő áttekintése. Alig hihető, hogy ez az alig egy és háromnegyed millió lakost számláló szövetségi köztársaság csaknem annyi aktív társasági taggal és a Társaságot támogató lelkes baráti körrel rendelkezik, mint a Magyar Földrajzi Társaság! Meglepetéssel tapasztalhattuk, hogy Makedóniában a földrajz (mind az oktatás, mind a kutatás terén) rangosabb helyet foglal el a tudományok sorában, mint hazánkban. Ezt látszanak igazolni azok a nagyszámú elismerő kitüntetések, oklevelek is, amelyeket a jubiláló Makedón FT plenáris ülésén nyújtottak át a földrajztudományok jeles oktatóinak és kutatóinak.

Az eredmények elérését nagymértékben elősegítette és megkönnyítette a saját, makedón anyanyelvi egyetemi földrajzképzés is, amely szoros kapcsolatban van a gyakorlati élettel, jól alkalmazkodik annak követelményeire. Az egyetemről kikerült szakemberek így nemcsak az oktatás, hanem a gazdasági te-

vékenység számos (újban egyre többen az idegenforgalom) területén is elhelyezést nyernek.

Az előadások nagyobb részét a jugoszláv szövetségi köztársaságok vezető geográfusai tartották. Nagy érdeklődés kísérte — többek közt — SVETOZÁR ILEŠIĆ akadémius — Ljubljána (A komplex regionális szemlélet jelentősége a modern földrajztudományban az Alpok előterének példája nyomán), VLADIMIR KLEMENČIĆ — Ljubljána (Szlovénia népességföldrajzi problémái), IVAN ČRKNENČIĆ — Zágráb (A horvát falusi települések átalakulásának aspektusai), MITKO PANOV — Szkopje (Szkopje népességföldrajzi helyzete és problémái) előadásait.

A természetföldrajzos kutatók (DUŠAN MANAKOVIĆ — Szkopje, TOMISLAV RAKIČEVIĆ és DUŠAN ĐUKIĆ — Belgrád) érthető okok miatt elsősorban a hidrológia területéről merítették témájukat. Az energiaszegény, s a nyári félévben száraz éghajlatú Makedónia számára a vízvagyon komplex hasznosítása életkérdés. (Az évi csapadék a legfontosabb mezőgazdasági területeken helyenként még az 500 mm-t sem éri el. Korszerű mezőgazdálkodás így öntözés nélkül el sem képzelhető.)

Az előadások közt egyes elméleti és módszertani kérdésekkel foglalkozó földrajzi munkák is helyet kaptak (MILOVAN RADOVANOVIĆ és MILORAD VASOVIĆ — Belgrád). VLADIMIR DJURIĆ — Belgrád pedig meggyőző érvekkel bizonyította a földrajzoktatás jelentőségét az ifjúság marxista filozófiai és politikai nevelésében.

Az előadások szünetében, majd később a tanulmányi kirándulás alatt hasznos eszmecsere, esetenként kiadós konzultációkat sikerült folytatni az előadókkal, ill. a kirándulást vezető makedón kollégákkal. Így teljesebb képet alkothattunk Jugoszlávia olyan földrajzi vonatkozású kérdéseiről is, amelyek, közvetlenül vagy közvetve, hazánkat is érintik (pl. az adriai kikötők, az Adria-kövolajvezeték, a Jugoszláviában folyó hidépítkezések vagy az idegenforgalom fejlődésének jelentősége stb.).

Még az ülésszak ideje alatt, amikor a Makedón Földrajzi Társaság újraválasztotta tisztviselőit, házigazdáink jóvoltából a külföldi